

POREZI

Podgorica, 2020.

- Šta je porez?

Karakteristike poreza:

- **Derativnost** – porezi su instrument preraspodjele dohotka imovine koje država „oduzima“ od fizičkih i pravnih lica.
- **Prisilnost** – porezima se smanjuje ekonomska snaga poreskih obveznika i to država čini prisilom. Prisilni karakter sadržan je i u nazivu poreza u mnogim zemljama – namet, dažbina, davek, danak, nalog, inposta ... Prisilni karakter vezan je za njegovu primjenu, a ne i način njegovog donošenja.
- Porezi se **ubiraju u opštem interesu** – karakteristika poreza je da se njima podmiruju javni, državni rashodi, odnosno u funkciji su javnog interesa.
- **Nepostojanje neposredne protivusluge** – za razliku od nekih drugih državnih prihoda (takse, doprinosi) za plaćanje poreza ne postoji princip neposredne protivusluge.
- **Nedestiniranost poreza** – porezi služe za podmirenje svih državnih rashoda, odnosno njihova namjena nije unaprijed određena.
- **Porezi se u principu ubiraju u novcu.**

Podjela poreza:

- **Neposredni** - plaćaju se prije trošenja dohotka (porez na dohodak fizičkih lica).
- **Posredni** - plaćaju se pri trošenju dohotka (PDV)
- **Subjektivni** - obuhvataju cjelokupnu ekonomsku snagu poreskog obveznika
- **Objektivni** - obuhvataju pojedinačne prihode
- **Analitički** - pojedinačni prihodi
- **Sintetički** - ukupni prihodi
- **Opšti** - namjena nije utvrđena
- **Namjenski** - unaprijed utvrđena namjena
- **Specifični** - poreska obaveza se utvrđuje na osnovu nekih mjernih jedinica
- **Fundirani** - prihodi od imovine
- **Nefundirani** - prihodi od ličnog rada
- **Katastarski** vezuju se za katastarske podatke
- **Tarifni** oporezivanje se obavlja na osnovu određenih tarifa
- **Pretpostavljeni** - polazi od pretpostavljene poreske osnovice – paušalni porezi
- **Stvarni** - vezuju se za stvarnu poresku osnovicu

KLASIFIKACIJA POREZA OECD

1000 Porez na dohotak

- porez na dohodak dobit i kapitalne dobitke pojedinaca i korporacija

2000 Doprinosi za socijalno osiguranje

- doprinosi koje plaćaju zaposleni, poslodavci i lica koja obavljaju samostalnu djelanost i nezaposleni

3000 Porez na platni spisak i radnu snagu

4000 Porez na imovinu

- nepokretnosti, nasljeđe i pokloni
- plaćaju pojedinci i korporacije

5000 Porezi na dobra i usluge

- porezi na proizvodnju, prodaju, transfer, lizing i isporuku dobara i vršenju usluga
- opšti porez na dodatu vrijednost, akcize, carina

6000 Ostali porezi

Poreska osnovica

- **Poreska osnovica** koja predstavlja kvalitativnu i kvantitativnu konkretizaciju poreskog objekta.
- U praksi može biti stvarna i pretpostavljena – paušalna. Utvrđuje se na osnovu sljedećih metoda:
 - 1. Indicijarna** - posmatranje činjeničnog-vidljivog stanja
 - 2. Direktna** - na osnovu podataka koje dostavlja poreski obveznik
 - 3. Indirektna** - podatke dostavljaju oni koji po prirodi posla sa njima raspolažu
 - 4. Službena** - podatke utvrđuju poreski organi
 - 5. Parifikacija** - podaci se utvrđuju na osnovu upoređenja

PORESKE STOPE

- Poreske stope označavaju onaj dio poreske osnovice za koje poreski obveznik izmiruje svoju obavezu.
- Oporezivanje se obavlja primjenom različitih vrsta stopa i one mogu biti:
 - proporcionalne kod njih se sa promjenom poreske osnovice ne mijenja visina.
 - progresivne sa povećanjem poreske osnovice povećavaju se i poreske stope
 - regresivne sa povećanjem poreske osnovice smanjuju se poreske stope

BUDŽET

- Šta je budžet?

- Budžet se najčešće definiše kao sistematski prikaz (šema) prihoda i rashoda neke države za određeno plansko razdoblje, odnosno za jednu budžetsku godinu.
- Budžet, zapravo, predstavlja pravni akt koji donosi najviše zakonodavno tijelo u državi (parlament, skupština) u kome se za godinu dana detaljno predviđaju svi javni prihodi i svi javni rashodi, a zatim se prikazuju i namjenski raspoređuju po tačno i unaprijed utvrđenoj budžetskoj strukturi.

Budžetski sistem Crne Gore do 2001. godine

- Sistem budžetske evidencije do 2001. godine zasnivao se na propisima tadašnje savezne države SR Jugoslavije i propisima Republike Crne Gore koji su opredjeljivali formu, sadržaj i način evidentiranja promjena, odnosno iskazivanja podataka kroz knjigovodstvene izvještaje.
- Potrošačke jedinice – budžetski korisnici imali su finansijsku autonomiju sa velikim brojem komercijalnih računa preko kojih su realizovale svoj budžetski plan.
- Upravljanje gotovinom je bilo decentralizovano sa delegiranom fiskalnom odgovornošću na korisnike i relativno malim uticajem Ministarstva finansija na upravljanje gotovinom i obavezama države.
- Kontrola trošenja sredstava je bila sporadična, u nadležnosti budžetske inspekcije koja nije imala kapacitet da omogući efikasnu aktivnost u ovoj oblasti.
- Budžetska evidencija bila je prilagođena internim potrebama izvještavanja u Republici Crnoj Gori.
- Bazični koncept evidencije funkcionisao je na gotovinskoj osnovi, dok je obračunski sistem formalno obrađivan u posebnoj službi, čiji su izvještaji bili namijenjeni centralnoj monetarnoj instituciji.

Reforma i budžetski sistem u Crnoj Gori od 2001-2014. godine

- Reforma sistema javnih finansija u Crnoj Gori tokom 2001. godine u vezi je sa donošenjem Zakona o budžetu kojim su novčane transakcije u javnom sektoru integrisane kako u procesu planiranja tako i procesu izvršenja.
- Fiskalna integracija institucionalizovana je u Ministarstvu finansija i značajno je tehnički osnažena uloga Ministarstva u procesu planiranja i budžetskog izvršenja.
- Kao bazični koncept evidencije ustanovljen je gotovinski sistem, objedinjeno je upravljanje gotovinom i sistem budžetskog izvršenja, sa centralizacijom evidencije obaveza i upravljanja javnim dugom.
- Stvorena je platforma za razvoj programskog budžetiranja, a u kasnijoj fazi reforme odvojen je tekući od kapitalnog budžeta.
- Urađene su jedinstvene klasifikacije računa za javni sektor, standardizovana obaveza izvještavanja i izvršena konsolidacija podataka o javnoj potrošnji na nivou država. Sistem planiranja je integrisao ukupnu javnu potrošnju i jasno definisao procedure planiranja.
- Zakon o budžetu iz 2001. godine, koji je imao više izmjena i dopuna do 2012. godine, obezbijedio je integraciju finansijskih operacija u fiskalnom sektoru i upravljanje sistemom javnih finansija

Budžetski sistem u Crnoj Gori od 2014. godine

- **Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, koji je donesen 2014. godine, uređuju se:**
 - ✓ planiranje i izvršenje budžeta,
 - ✓ fiskalna odgovornost,
 - ✓ pozajmice i garancije i
 - ✓ druga pitanja od značaja za budžet Crne Gore i budžet jedinica lokalne samouprave.
- **U odnosu na prethodni, ovim Zakonom uvedeno je nekoliko noviteta kao što su:**
 - ✓ numerička fiskalna pravila, u skladu sa direktivama Evropske komisije i kriterijumima iz Mاستrihta, gdje budžetski deficit ne bi trebao da pređe 3%
 - ✓ Nivo javnog duga 60% BDP-a,
 - ✓ jačanje fiskalne odgovornosti,
 - ✓ uvođenje budžetske inspekcije,
 - ✓ redefinisavanje budžetskog kalendara, na način da parlament ima više vremena da raspravlja o predlogu Zakona o budžetu za narednu godinu, i
 - ✓ kaznena politika.

Karakteristike budžeta:

- ✓ budžet je pravni akt
- ✓ budžet je finansijski instrument i donosi se za vrijeme perioda od godinu dana;
- ✓ budžet je sistematski prikaz ili plan prihoda i rashoda države za jednu godinu;
- ✓ budžet se donosi unaprijed, prije početka budžetske godine;
- ✓ budžet obavezno usvaja najviše predstavničko tijelo države (parlament, skupština);
- ✓ u budžetu svi javni prihodi i javni rashodi detaljno su predviđeni, kako po vrsti, tako i po namjeni.
- ✓ U budžetu se obavezno predviđaju izvori i iznosi pojedinih prihoda;
- ✓ budžet sadrži i finansijski zakon, koji se odnosi na izvršenje budžeta;
- ✓ visina i struktura prihoda i rashoda budžeta moraju biti potpuno usaglašeni i dinamički raspoređeni, i to tako da osiguravaju kontinuitet finansiranja javnih potreba;

FUNKCIJE BUDŽETA

Budžet u modernoj državi vrši tri osnovne funkcije:

- Ekonomsku funkciju
- Političku funkciju
- Pravnu funkciju

- **Osnovna funkcija** budžeta je svakako njegova ekonomska funkcija u razvoju privrede. Ona se sastoji u preciznom i jasnom predviđanju i utvrđivanju javnih rashoda i izvora javnih prihoda, kojima će se ti rashodi pokriti.
- **Politička funkcija** budžeta proizilazi iz činjenice da budžet, njegov obim i njegova struktura, prevashodno zavisi od društveno-političkog uređenja zemlje. Zapravo, kroz budžet se oslikava politička organizacija vlasti i političkog uređenja zemlje.
- Budžet ima i **pravnu funkciju**. Cjelokupna problematika budžeta regulisana je pravom (područje budžetskog prava) i sadržana je u zakonu o budžetu ili u zakonu o državnom računovodstvu. Budžet, posebno visina i struktura javnih rashoda obavezan je za izvršnu vlast, koja ga ne može mijenjati bez odobrenja parlamenta. Pravna funkcija budžeta sadrži u sebi i kontrolnu funkciju parlamenta u vezi sa realizacijom budžeta. Time se, istovremeno, sagledava i zakonitost u korišćenju sredstava iz budžeta.

Budžet čini:

- Tekući budžet
- Kapitalni budžet
- Budžet državnih fondova
- Transakcije finansiranja
- Rezerve

- **Tekući budžet** je plan namijenjen za finansiranje ili unapređenje redovne djelatnosti, kao i izdataka koji se ponavljaju i odnose na jednu fiskalnu godinu.
- **Kapitalni budžet** je plan koji se odnosi na period od godinu dana ili na period duži od godinu dana kojim se povećava vrijednost nefinansijske imovine, a obuhvata sticanje infrastrukture, građevinskih objekata, zemljišta i opreme od javnog, odnosno opšteg interesa (na državnom i lokalnom nivou).
- **Budžet državnih fondova** je procjena godišnjih primitaka i izdataka Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore, Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore, Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, Fonda za obeštećenje i Fonda rada.
- **Transakcije finansiranja** su primici od pozajmica, emitovanih hartija od vrijednosti i otplate kredita i izdaci za dospjelu otplatu glavnice duga po osnovu kredita i emitovanih hartija od vrijednosti i neizmirenih obaveza iz prethodnog perioda.

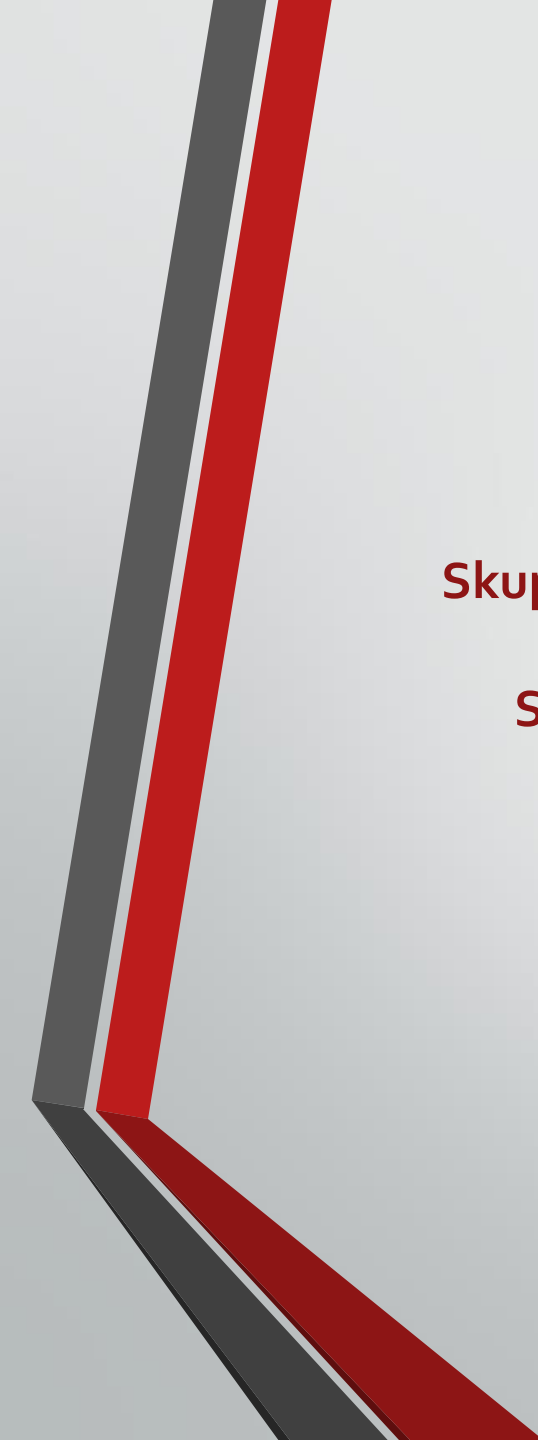
Ko vodi poslove budžetskog računovodstva u Crnoj Gori?

- ❖ Državni organi
- ❖ Organi državne uprave
- ❖ Organi lokalne samouprave
- ❖ Državni fondovi

Stoga treba poštovati propise Crne Gore uređene kroz:

- ✓ Zkone
- ✓ Uredbe
- ✓ Pravilnike
- ✓ Uputstva
- ✓ Naredbe

Skupština Crne Gore donosi godišnji Zakon o budžetu i Ministar finansija je odgovorno lice za izvršenje Budžeta.

Skupština opštine donosi Odluku o budžetu za odnosnu godinu i odgovorno lice za izvršenje budžeta je Predsjednik opštine.

HVALA NA PAŽNJI!